

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse „Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 ja § 82 lõike 3 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi *nõukogu määrus*) artikli 10 lõike 2 alusel heaks kiidetud „Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020” (edaspidi *arengukava*). Määrus kehtestatakse nõukogu määruse artikli 19 lõike 1 punkti b alusel, mis võimaldab määruse raames toetada investeringuid mittepõllumajanduslike tegevuste loomisesse ja arendamisse. 2014. aasta 1. jaanuaril algas uus EL-i programmiperiood 2014–2020, milles on Eestil ELi liikmesriigina võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa ELi maaelu arengu toetuste eelarvest.

Määrusega kehtestatakse arengukava meetme 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng” alameetme 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas” (edaspidi *meede 6.4*) raames antava investeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Arengukava 6. prioriteedi „Sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades“ analüüsi kohaselt on maapiirkonna ja sealse ettevõtluse peamiseks probleemideks põllumajanduses hõivatute arvu vähenemine, aktiivse majandustegevuse ja rahvastiku koondumine linnadesse ja suurematesse keskustesse, mis on toonud kaasa atraktiivsete töökohtade nappuse ja teenuste kättesaadavuse halvenemise. Tulenevalt kirjeldatud asjaoludest ongi meetme 6.4 üldeesmärgiks maapiirkonnas (elkõige keskustest eemalejäävates piirkondades) püsiva majandusliku baasi ning sobivate ja atraktiivsete töökohtade loomise soodustamiseks maaettevõtluse mitmekesistamine ja arendamine.

Olulist rolli maaettevõtluse arenguprotsessis mängib see, et maamajandus ei ole enam pelgalt põllumajandus. Nii primaarsektori ettevõtete osakaal kui ka tööhõive on kahel viimasel kümnendil märgatavalt vähenenud. Tulenevalt primaarsektori hõive kokkutõmbumisest sõltub maapiirkondade majanduslik areng suurel määral maaettevõtluse, sh põllumajandustootjate tegevuse mitmekesisusest ja uute töökohtade kättesaadavusest. Seetõttu ongi meetme 6.4 spetsiifilisteks eesmärkideks põllumajandustootja tegevuse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas ning muu maaettevõtja mittepõllumajandusliku tegevuse arendamine ja mitmekesistamine. Üheks maaettevõtluse arendamise tulevikuvõimaluseks on kindlasti ka taastuenergia, sealhulgas biogaasil, põhinevate lahenduste laialdasem kasutuselevõtt. Seepärast on meetme 6.4 raames võimalik toetust taotleda

ka taastuvenergia kasutamiseks mõeldud investeeringute toetamiseks. Veelgi enam, tegevuse raames eelistatakse päikese-, vee-, tuule- ja bioenergia tootmisega seotud investeeringuid.

Maapiirkonnad omavad suurel hulgal majanduslikku potentsiaali, kuid tihtilugu ei ole see efektiivselt maapiirkonna majandusliku arengu ja sealse ettevõtluse mitmekesistamise jaoks kasutusele võetud ning tööpuudus tervikuna on perifeersetes maapiirkondades endiselt kõrge. Seetõttu ongi vaja jätkuvalt tegeleda Eesti maapiirkondades põllumajandustootjate ja muu maaettevõtjate tegevuse mitmekesistamisega, nii nagu seda tehti „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ meetme 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ raames. Eelkõige panustatakse määruse tegevustega töökohtade loomisesse ning keskusest eemalejäävate piirkondade arendamisse.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna maaettevõtluse büroo peaspetsialist Kai Kalmann (tel 625 6136, kai.kalmann@agri.ee). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (tel 625 6260, helen.palginomm@agri.ee) ja keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb kuuest peatükist ja 21 paragrahvist.

Eelnõu § 1 sätestab eelnõu reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng“ alameetme 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“ raames antava investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu § 2 sätestab nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda:

- 1) mikroettevõtjast põllumajandusettevõtja, kelle omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu kas koos või eraldi oli kahel taotlemise aastale vahetult eelnenud mõlemal majandusaastal üle 4000 euro ning see moodustas kahel taotlemise aastale vahetult eelnenud mõlemal majandusaastal üle 50 protsendi tema kogu müügitulust (edaspidi *põllumajandustootja*);
- 2) mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelev mikroettevõtja, kelle müügitulu oli kahel taotlemise aastale vahetult eelnenud mõlemal majandusaastal üle 4000 euro.

Vastavad nõuded tulenevad arengukavast ning nende eesmärgiks on toetada potentsiaalselt jätkusuutlikke ettevõtjaid.

Kui põllumajandustootja müügitulu koosneb nii omatoodetud põllumajandustoodete kui ka nende töötlemisel saadud toodete müügitulust, siis müügitulu nõude täitmisel vaadeldakse omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete müügitulu koos, vastasel juhul vaadeldakse eraldi ainult seda müügitulu, millest põllumajanduslik müügitulu koosneb.

Müügitulu minimaalse piirmäära sätetele vastavuse välja selgitamisel vaadeldakse igat majandusaastat eraldi, st et taotlemise aastale vahetult eelnenud esimesel majandusaastal peab

müügitulu olema üle 4000 euro ja taotlemise aastale vahetult eelnenud teisel majandusaastal peab müügitulu olema üle 4000 euro. Põllumajandustootjate puhul vaadeldakse lisaks müügitulu suurele ka põllumajandusliku müügitulu osakaalu kogu müügitulust mõlemal majandusaastal eraldi, st et taotlemise aastale vahetult eelnenud esimesel majandusaastal peab põllumajanduslik müügitulu moodustama üle 50 protsendi kogu müügitulust ja taotlemise aastale vahetult eelnenud teisel majandusaastal peab samuti põllumajanduslik müügitulu moodustama üle 50 protsendi kogu müügitulust.

Vastavalt äriseadustikule on ettevõtjaks füüsilisest isikust ettevõtja ja äriseadustikus sätestatud äriühing (täisühing, usaldusühing, osühing, aktsiaselts ja tulundusühistu).

Meetme 6.4 raames toetust taotledes peavad ettevõtjad vastama lisaks määruse eelnõus sätestatud tingimustele ka komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003, mis käsitleb mikroettevõtete ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36–41), lisas sätestatud mikroettevõtja määratlusele. Vastavalt komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003 lisa artiklile 2 loetakse mikroettevõteteks need ettevõtted, mis annavad tööd kuni 10 inimesele ja mille aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Ettevõtjate töötajate arvu piirmäärast kinnipidamine on kohustuslik ning see määratakse kindlaks aasta tööühikute arvu alusel (edaspidi ATÜ). Mikroettevõtja määratlemiseks aastakäibe ja aastabilansi kogumahu alusel võib ettevõtja ise valida sobivama viisi, kuna ettevõtja ei pea täitma mõlemat nõudmist ning võib ühe piirmääradest ületada, ilma et kaotaks oma mikroettevõtluse staatuse.

Komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003 lisa artikli 2 kohaselt on töötajate arv aasta tööühikute arv, st kogu vaatlusaluse võrdlusaasta jooksul asjaomases ettevõttes või selle heaks täistööajaga töötanud isikute arv. Nende inimeste töö, kes ei ole töötanud terve aasta – osalise tööajaga inimeste töö, olenemata kestusest, ja hooajatöötajate töö –, võetakse arvesse ATÜ murdosadena. ATÜ leidmiseks jagatakse ettevõtte aasta töötunnid ühe töötaja normtundidega aastas. Töötajate hulka loetakse töölepingu ning muudel alustel töötavaid isikuid: palgatöötajad; ettevõtte heaks töötavad isikud, kes alluvad ettevõttele ning keda loetakse töötajateks siseriikliku õiguse alusel; juhtidena tegutsevad omanikud; ettevõtte korrapärasel tegevuses osalevad partnerid, kes saavad ettevõttest rahalist kasu. Töötajate hulka ei loeta praktikante ja üliõpilasi, kes on õppepraktika või kutseõppe lepingu alusel kutseoskusi omandamas. Arvesse ei võeta rasedus- ja sünnitus- ega lapsehoolduspuhkuste kestust.

Ettevõtja töötajate arvu, aastakäibe ja aastabilansi kogumahu määratlemiseks peab ettevõtja arvesse võtma erinevaid seotusastmeid teiste ettevõtjatega. Komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003 lisa artikkel 3 eristab kolme liiki ettevõtjaid vastavalt nende suhetele teiste ettevõtjatega kapitali või hääleõiguste või valitseva mõju kasutamise õiguse omamise mõttes: autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja, sidusettevõtja. Ettevõtjate liikide määratlused ning ettevõtjate andmete kindlakstegemise viisid on täpsemalt sätestatud komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003 lisa artiklites 3 ja 6.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab täpsemad nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 2 lõike 2 punkt 1 sätestab minimaalse toetuse taotleja tegutsemise aja nõude. Taotleja peab enne taotluse esitamise aastat olema tegutsenud vähemalt kaks majandusaastat, millest taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaasta on vähemalt 12 kuu pikkune. Minimaalse tegutsemise aja nõuet on vaja selleks, et oleks tagatud taotleja tegevuse käivitumine ning taotleja jõudmine ettevõtluse elutsükli staadiumisse, mil ettevõtte vajab ellujäämiseks kõige rohkem investeringutoetust. Uuringud näitavad seda, et ettevõtja kitsakohad saabuvad mitte

ettevõtluse esimesel tegutsemise aastal vaid alles teisel ja kolmandal tegutsemise aastal. Eesti Maaülikooli ja Maaelu Arengu Instituudi OÜ poolt 2006. aastal tehtud uuring “Toetusvajadus maapiirkonna ettevõtlussektoris” tõdeb, et Eesti ettevõtete elutsükli üks suuremaid kasvu stimuleerimise kitsaskohti on kolmas tegutsemisaasta. Näiteks, äriühingul ja füüsilisest isikust ettevõtjal on kõige kriitilisem kolmas tegutsemise aasta ning majutuse ja toitlustuse alal viies aasta. Ka eelneval programmiperioodil 2007–2013 Eesti maaelu arengukava raames rakendunud meetme 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ 2011 a. analüüsis tõdes Eesti Maaülikool, et kaks kuni kaheksa aastat tegutsenud ettevõtjad näevad kõige enam vajadust oma tooteid ja teenuseid välja arendada toetuse abil. Lisaks teostavad nimetatud ettevõtjad ka keskmisest suuremaid investeeringuid.

Eelnõu § 2 lõike 2 punkt 2 sätestab, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolul selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 2 lõike 2 punktid 3 ja 4 sätestavad finantsnäitajate põhised baasnõuded taotlejale. Sätestatud piirangutega tagatakse, et toetust saavad taotleda vaid ettevõtjad, kelle majandusnäitajate alusel võib eeldada, et täiendavad investeeringud aitavad kaasa ettevõtja arengule ja ei muutu ettevõtjale koormavaks. **Punkti 3** kohaselt ei tohi taotleja võlakordaja ehk võõrkapitali osakaalu näitaja olla taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal suurem kui 0,7. Võlakordaja näitab võõrkapitali osatähtsust kogukapitalis, st kui suurel määral on ettevõtte vara finantseeritud laenukapitaliga ehk kui palju oli bilansipäeval kohustusi kokku varade iga euro kohta. Võlakordaja ehk võõrkapitali osakaalu näitaja arvutatakse järgmise valemi alusel: võlakordaja = kohutused (lühiajalised kohutused, pikaajalised kohutused) / koguvara (käibevara, põhivara). Lisaks võlakordaja nõudele, peab **punkti 4** kohaselt nõuetele vastama ka ettevõtja maksevõime näitaja, mis ei tohi taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal olla suurem kui 1. Maksevõime näitaja ehk lühiajaliste kohutuste kattekordaja arvutatakse järgmise valemi alusel: maksevõime näitaja = käibevara / lühiajalised kohustused. Maksevõime suuruse piirangu eesmärgiks on vältida ettevõtte käibevahendite puudujääki ning sellest tulenevaid võimalikke majandusraskusi, mida kavandatav investeering võib kaasa tuua.

Eelnõu § 2 lõike 2 punkt 5 sätestab nõude, mille kohaselt taotleja peab taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta keskmise töötajate arvu säilitama vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Vastav nõue tuleneb arengukava meetme 6.4 miinimumnõuetest taotlejale ning selle eesmärk on tagada püsiv majanduslik baas maapiirkonnas.

Eelnõu § 2 lõike 2 punktides 6 ja 7 kehtestatakse piirangud toetuse taotlemisele, kui sama investeeringuobjekti kohta on toetust saanud riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Toetust ei saa taotleda sellise investeeringuobjekti kohta, mille kohta on saadud toetust või taotletakse investeeringutoetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste

kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 2 lõike 2 punkt 8 sätestab nõude, mille kohaselt taotleja suhtes ei tohi olla algatatud likvideerimismenetlust ega kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti.

Eelnõu § 2 lõike 2 punkti 9 kohaselt peavad äriühingust taotleja taotlemise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded olema taotluse esitamise hetkeks äriregistrist kättesaadavad. Vastavate aruannete alusel hindab PRIA toetuse taotleja vastavust toetuse saamiseks esitatud nõuetele.

Eelnõu § 2 lõike 3 kohaselt ei tohi taotleja toetatava investeeringu tegemist alustada varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval, välja arvatud § 4 lõike 3 punktis 1 nimetatud ettevalmistava töö korral, mille puhul töö tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui 2014. aasta 1. jaanuaril. Vastav nõue tuleneb nõukogu määruse artiklist 60.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud nõuded taotlejale tulenevalt toetatava tegevuse liigist.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt peab ehitise ehitamise ja hoone parendamise ning toetatava ehitise juurde kuuluva juurdepääsutee ja parkla ehitamise korral taotlejal olema ehitusluba, kui see on nõutav tulenevalt ehitusseadusest.

Eelnõu § 3 lõigetes 2–5 sätestatakse nõuded investeeringuobjekti omandisuhetele. Nimetaud lõigetega tagatakse, et investeeringuobjekti saaks kasutada sihipäraselt nii nende soetamise või ehitamise hetkel kui ka vähemalt viie aasta möödudes alates viimasest toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt peab ehitise ehitamise ja hoone parendamise (sh toetatava ehitise juurde kuuluva veevarustus-, kanalisatsiooni-, reoveepuhastus- või elektrisüsteemi ja elektripaigaldise ehitamise ning nende juurde kuuluvate seadmete ostmise ja paigaldamise, veevarustus-, kanalisatsiooni- või elektrivõrguga liitumise) korral investeeringuobjekt ja selle alune maa olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus, mis võimaldab investeeringuobjekti sihipäraselt kasutada vähemalt viis järgnevat aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt peab statsionaarse masina ja seadme ostmise ning paigaldamise korral investeeringuobjekti alune maa olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus või peab hoone või rajatis, kuhu investeeringuobjekt paigutatakse, olema taotleja omandis või on ehitisele seatud taotleja kasuks kasutusvaldus või peab taotleja olema sõlminud ehitise kasutamiseks kirjaliku rendilepingu vähemalt viieks järgnevaks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt peab ehitise ehitamise puhul toetatava ehitise juurde kuuluva juurdepääsutee ja parkla ehitamise korral investeeringuobjekti alune maa olema taotleja omandis või on taotleja kasuks seatud realservituut vähemalt viieks järgnevaks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 3 lõike 5 kohaselt peab rändkaupluse sisseseade ostmise korral rändkauplus olema taotleja omandis ja on taotleja omand vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 3 lõige 6 sätestab, et patent või kasulik mudel ostetakse selle omanikult turutingimustel ning et litsents ostetakse patendi või kasuliku mudeli omanikult turutingimustel. Ühe ja sama investeeringuobjekti võimaliku topeltrahastamise vältimiseks tuleb patent, kasulik mudel või litsents osta järgides kasuliku mudeli seaduse §-des 42 ja 43 või patendiseaduse §-des 45 ja 46 sätestatud. Litsentsisaaja võib litsentsiandja loal litsentsist tulenevad õigused anda all-litsentsiga kolmandatele isikutele, mis ei ole selle määruise kohaselt toetatav. Patenti, kasuliku mudelit või litsentsi ei ole võimalik osta liisimise teel, kuna antud investeeringuobjektide õiguskaitses ei pruugi olla kehtiv liisinguperioodi lõppemisel. Patenti, kasuliku mudeli või litsentsi ostmise korral peab kulu olema põhjendatud ning vajalik investeeringu elluviimiseks ning otseselt vajalik investeeringuobjekti kasutamiseks. Patenti, kasuliku mudelit või litsentsi ei ole lubatud osta investeeringuobjektiga kasutamiseks mittevajalikul eesmärgil.

Eelnõu § 4 sätestab toetatavad tegevused ning tegevusalad, mille arendamiseks vajalike investeeringute tegemiseks toetust ei anta. Toetust antakse põllumajandustootja tegevuse mitmekesistamiseks mittepõllumajanduslikus suunas ning mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegeleva mikroettevõtja tegevuse arendamiseks ja mitmekesistamiseks.

Eelnõu § 4 lõiked 1 ja 3 määratlevad kindlaks määruise alusel toetatavad põhitegevused ning põhitegevusega otseselt seotud või kaasnevad lisategevused.

Eelnõu § 4 lõikest 1 tulenevalt antakse toetust tegevuste elluviimiseks siis, kui kavandatud investeeringuobjekt asub maapiirkonnas. Vastav nõue tuleneb arengukava meetmes 6.4 toetusesaaja kohta sätestatud nõudest. Maapiirkonna määratlus tuleneb samuti arengukavast ja see hõlmab 2014–2020 perioodiks järgmist:

- vallad, v.a vallad, mille puhul on täidetud kõik järgnevad rahvastiku kasvu, madalat tööpuudust ja kõrgeid sissetulekuid iseloomustavad kriteeriumid:
 - kohalikud omavalitsused, kus rahvaarv (arvestatud ka rännet) on viimase kümne aasta jooksul (2003–2013) kasvanud üle 20%;
 - kohalikud omavalitsused, kus registreeritud töötus on alla Eesti keskmise (5,3%);
 - kohalikud omavalitsused, kus palgatöötaja kuukeskmise brutotulu on vähemalt 20% kõrgem Eesti keskmisest (844,44 eurot);
- kuni 4000 elanikuga väikelinnad, sh kuni 4000 elanikuga vallasisesed linnad.

Maapiirkonna määratlusest jäävad välja järgmised vallad: Kiili vald, Viimsi vald, Harku vald, Rae vald, Saue vald, Saku vald. See tähendab, et nendes piirkondades tehtavad investeeringud ei ole abikõlblikud.

Kuni 4000 elanikuga väikelinnad, sh kuni 4000 elanikuga vallasisesed linnad, mis kuuluvad maapiirkonna määratluse alla, on järgmised: Mõisaküla linn, Kallaste linn, Suure-Jaani vallasisene linn, Püssi vallasisene linn (Lüganuse valla koosseisus), Abja-Paluoja vallasisene linn (Abja valla koosseisus), Võhma linn, Lihula vallasisene linn (Lihula valla koosseisus), Mustvee linn, Antsla vallasisene linn (Antsla valla koosseisus), Karksi-Nuia vallasisene linn (Karksi valla koosseisus), Kilingi-Nõmme vallasisene linn (Saarde valla koosseisus), Tamsalu vallasisene linn (Tamsalu valla koosseisus), Otepää vallasisene linn (Otepää valla koosseisus), Räpina vallasisene linn, Narva-Jõesuu linn, Tõrva linn, Loksa linn, Kehra vallasisene linn (Anija valla koosseisus), Kärdla vallasisene linn (Hiiu valla koosseisus), Kunda linn, Paldiski linn.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkt 1 sätestab üheks toetatavaks tegevuseks ehitise ehitamise, välja arvatud lammutamise, ehitusseaduses sätestatud tingimustel ja korras ning hoone parendamise.

Ehitamine on ehitusseaduse tähenduses ehitise püstitamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine, ehitise tehnosüsteemi või selle osa muutmine või tehnosüsteemi terviklik asendamine ja ehitise lammutamine. Ehitise tehnosüsteemi või selle osa muutmine või tehnosüsteemi terviklik asendamine on abikõlblik toetatava tegevusega kaasneva tegevusena. Tulenevalt eelnõu § 6 punktist 21 on ehitise lammutamise kulud lubatavad juhul, kui need on kajastatud investeringuobjekti hinnapakkumuses ja ehitise lammutamine on osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. Toetust võib taotleda ka hoone parendamiseks, mis ei nõua ehitusloa olemasolu. Parendamise all võib taotleda toetust investeringule materiaalsesse põhivarasse, mis on seotud uue kaitise rajamise või olemasoleva kaitise laiendamise või tegevusega, mis hõlmab olemasoleva kaitise toodete või tootmisprotsessi põhjalikku muutmist, eelkõige täiustamise, mitmekesistamise või asjakohastamise teel. Parendamine ei ole ehitise ehitamine ehitusseaduses sätestatud tingimustel ja korras. Parendamise all mõeldakse lihtsaid remonditöid (näiteks hoone värvimine, remont, katusematerjali vahetamine sama materjali vastu, mis ennem oli jne), mille kaudu pikendatakse materiaalse põhivara eluiga ning tõstetakse selle väärtust. Tulenevalt eelnõu § 5 lõikest 2 ei või hoone parendamise abikõlblik maksumus kokku olla väiksem kui 3000 eurot ja suurem kui 13 000 eurot.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkt 2 sätestab toetatavaks tegevuseks statsionaarse masina ja seadme ostmise ning paigaldamise. Nimetatud tegevuse korral peab investeringuobjekti alune maa olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus või peab hoone või rajatis (edaspidi *ehitis*), kuhu investeringuobjekt paigutatakse, olema taotleja omandis või on ehitisele seatud taotleja kasuks kasutusvaldus või peab taotleja olema sõlminud ehitise kasutamiseks kirjaliku rendilepingu vähemalt viieks järgneva aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkt 3 sätestab toetatavaks tegevuseks rändkaupluse ja selle sisseseade ostmise. Rändkaupluse sisseseade ostmise korral peab rändkauplus olema taotleja omandis ja peab taotleja omand olema vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Rändkaupluse mõiste tuleneb kaubandustegevuse seaduse § 15 lõikest 3 ja tähendab ühe või mitme valla või linna territooriumil asuvatest müügikohtadest moodustuval kaubandusliku teenindamise marsruudil liikuvat kauba jaemüügiks kohandatud mootorsõidukit, millel ei pea olema müügisaali.

Eelnõu § 4 lõikes 3 on sätestatud tegevused, mis võivad eelnõu § 4 lõikes 1 nimetatud toetatavate tegevustega kaasneda. Lõike 3 punktide 1–9 kohaselt on toetatavad koos lõikes 1 nimetatud tegevustega järgmised tegevused:

- 1) ehitise ehitamise ja hoone parendamise puhul toetatava ehitisega kaasnev projekterimistöö ning projekterimiseks vajaliku ehitusgeoloogilise ja –geodeetilise uurimistöö ning energiaauditi tellimine (edaspidi *ettevalmistav töö*);
- 2) ehitise ehitamise ja hoone parendamise puhul toetatava ehitustöö üle ehitusseaduse alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve (edaspidi *omanikujärelevalve*) tegemine;
- 3) toetatava investeringuobjektiga kaasneva litsentsi, patendi või kasuliku mudeli ostmine;
- 4) ehitise ehitamise ja hoone parendamise puhul toetatava ehitise juurde kuuluva juurdepääsutee ja parkla ehitamine ehitusseaduses ning teeseaduses sätestatud tingimustel ja korras;
- 5) ehitise ehitamise ja hoone parendamise puhul toetatava ehitise juurde kuuluva veevarustus-, kanalisatsiooni- või reoveepuhastussüsteemi ehitamine ning nende juurde kuuluvate seadmete ostmine ja paigaldamine, veevarustus- ja kanalisatsioonivõrguga liitumine;
- 6) ehitise ehitamise ja hoone parendamise puhul toetatava ehitise juurde kuuluva elektrisüsteemi ja elektripaigaldise ehitamine ning nende juurde kuuluvate seadmete ostmine ja paigaldamine ning elektrivõrguga liitumine;
- 7) toetatava investeringuobjekti juurde kuuluva infotehnoloogilise lahenduse ja tarkvara ostmine;

- 8) infotehnoloogia- ja valveseadmete ning toodangu kvaliteeti määravate seadmete ostmine ja paigaldamine;
- 9) lairibavõrgule juurdepääsühenduste, nagu liini ja liinirajatiste rajamine. Nimetatud tegevuse eesmärgiks on võimaldada paremat internetiühendust. Kui taotleja on saanud toetus ka lairibavõrgule juurdepääsühenduse loomiseks, tuleb seda ka kasutada: investeeringuobjekt peab olema varustatud lairibapõhise internetiühendusega. Lairibale juurdepääsühenduste liini ja liinirajatiste investeeringuobjekt peab võimaldama oma tehnilise lahenduse poolest kiire lairibateenuse osutamist, s.o teenust allalaadimiskiirusega vähemalt 100 Mbit/s.

Eelnõu § 4 lõige 2 sätestab investeeringuobjektiga seotud tegevusvaldkonnad, millele arendamiseks toetust ei anta. Mittetoetatavad tegevusalad on kindlaks määratud Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) koodide alusel, mis on kehtestatud justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruses nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord” lisas 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)” (edaspidi *EMTAK 2008*). Selgitavate kommentaaridega EMTAK 2008 on kättesaadav ka Registrate ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) koduleheküljel www.rik.ee. Enne toetuse taotlemist peab ettevõtja EMTAK 2008 koodide alusel kindlaks määrama investeeringuobjekti tegevusvaldkonna, mis selgitab välja kavandatava tegevuse abikõlblikkuse. Taotlemisel tuleb kavandatava investeeringu tegevusvaldkonna EMTAK 2008 kood märkida avaldusele. Mittetoetatavate tegevusalade väljatoomisel välistatakse kattuvused teiste arengukava meetmetega, lisaks välistatakse ka need tegevusalad, millele on suunatud muud programmid, mis on suurema tootlusega või pakuvad üldjuhul väiksemat tööhõivet ning välistatakse tegevusalad, mis ei ole toetatavad majandusvaldkond komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), artikli 1 kohaselt.

Vastavalt lõikele 2 ei tohi investeeringuobjekt olla seotud järgmiste tegevusvaldkondadega:

- 1) taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 01). Toetust ei saa taotleda põllumajanduslikuks tootmiseks tehtavate investeeringute kohta. Küll aga võib taotleda toetust ettevõtja, kes on põllumajandustootja, kuid soovib mitmekesistada oma tegevust mittepõllumajandusliku tegevuse suunas;
- 2) kalapüük ja vesiviljelus (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 03);
- 3) mäetööstus (EMTAK 2008, jagu B);
- 4) toiduainete tootmine (EMTAK 2008, jagu C, alajagu 10), joogitootmine (EMTAK 2008, jagu C, alajagu 11), ning tubakatoodete tootmine (EMTAK 2008, jagu C, alajagu 12);
- 5) veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus (EMTAK 2008, jagu E);
- 6) ehitus (EMTAK 2008, jagu F);
- 7) veonudus ja laonudus (EMTAK 2008, jagu H), välja arvatud mahetoodete ladustamise korraldamiseks turustuskeskuse loomine;
- 8) finants- ja kindlustustegevus (EMTAK 2008, jagu K);
- 9) kinnisvaraalane tegevus (EMTAK 2008, jagu L);
- 10) juriidilised toimingud ja arvepidamine (EMTAK 2008, jagu M, alajagu 69), nõustamine;
- 11) reklaamindus ja turu-uuringud (EMTAK 2008, jagu M, alajagu 73);
- 12) haldus- ja abitegevused (EMTAK 2008, jagu N);
- 13) hasartmängude ja kihlvedude korraldamine (EMTAK 2008, jagu R, alajagu 92).

Eelnõu § 4 lõigetes 4 ja 5 tuuakse välja vähese tähtsusega abi puudutavad sätted. **Lõike 4** kohaselt on määruse alusel tegevuse elluviimiseks antav toetus vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), artikli 3 tähenduses. **Lõige 5** sätestab, et toetuse andmisel järgitakse ka konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud. Vähese tähtsusega abi andmise korral on PRIA kohustatud abi andmise otsuses

märkima, et antav abi on vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013 artikli 3 tähenduses. PRIA on kohustatud jälgima, et uue vähese tähtsusega abi andmisel ei ületataks vähese tähtsusega abi ülemmäära.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse abikõlblikud kulud. Abikõlblikuks kuluks on tegevuse käibemaksuta maksumus, mis koosneb tegevuse väljavalitud käibemaksuta maksumusest ja investeeringuobjekti tähistamiseks vajalike sümbolite käibemaksuta maksumusest, kui käibemaks on riigi käibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav. Kui käibemaks ei ole riigikäibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav, siis tegevuse käibemaksuga maksumus, mis koosneb tegevuse väljavalitud käibemaksuga maksumusest ja abikõlbliku investeeringuobjekti tähistamiseks vajalike sümbolite käibemaksuga maksumusest. Ehitise ehitamisega kaasnev omanikujärelevalve abikõlblik maksumus võib olla kuni kolm protsenti selle investeeringuobjekti toetuse suuruselt, mille üle omanikujärelevalvet tehakse. Ettevalmistava töö abikõlblik maksumus on kuni kümme protsenti selle investeeringuobjekti abikõlblikust maksumusest, millega ettevalmistav töö kaasnes. Hoone parendamise korral abikõlblik maksumus kokku ei või olla väiksem kui 3000 eurot ja suurem kui 13 000 eurot. Paragrahvi 4 lõikes 3 nimetatud tegevuste abikõlblikud maksumused võivad olla kokku kuni 30 protsenti § 4 lõikes 1 nimetatud tegevuste abikõlblikust maksumusest. Näiteks kui ehitise püstitamine abikõlblik maksumus on 100 000 eurot, siis kõigi § 4 lõikes 3 toodud investeeringuga kaasnevate tegevuste (näiteks ettevalmistav töö, omanikujärelevalve, veevarustussüsteemi ja juurdepääsutee ehitamine) abikõlbliku maksumuse summa kokku võib olla maksimaalselt 30 000 eurot. Abikõlblik kulu peab olema mõistlik, põhjendatud, selge, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekas ja vajalik tegevuse eesmärgi saavutamiseks. Taotleja peab tagama toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse mitteabikõlblikud kulud. Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

- 1) kulud, mis on seotud liisingulepinguga, nagu liisinguandja kasumimäär, intressi refinantseerimiskulud, üldkulud ja kindlustusmaksed;
- 2) liisingumakse, kui asja omandiõigus ei ole hiljemalt viie aasta möödudes PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates, kuid kõige hiljem 31. detsembril 2023 läinud üle toetuse saajale;
- 3) tolli-, sisseveo- ja muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse ja kustutatakse mingil muul moel ning mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist või mis on eaproportsionaalselt suur kulutus tegevuse mis tahes osale;
- 4) käibemaks juhul, kui taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel;
- 5) maa ja olemasoleva ehitise ostmise või rentimise kulud;
- 6) standardtarkvara, arvutustehnika või sidevahendite ostmise kulud. Taotleja võib toetuse abil soetada investeeringuobjektiga seotud spetsiaaltarkvara, kuid mitte standardtarkvara, arvutustehnikat ega sidevahendeid, muuhulgas mobiiltelefoni;
- 7) rendi, kütuse-, koolitus-, side- ja veokulud, töötasu ning muud üldkulud;
- 8) sularahamaksed, teenustasu pangatoimingu eest, intress, tagatismakse ja muu finantsteenusega seotud kulu;
- 9) õigus- ja raamatupidamisteenuse ning teostatavusuuringu kulud;
- 10) tasu taotleja enda, tema töötaja või tema liikme tehtud töö eest. Toetuse taotleja või toetuse saaja ei tohi teha allhankeid toetataval objektil;
- 11) sõidu- ja veovahendi, sealhulgas veesõiduk, ning selle haagise ostmise kulud, välja arvatud rändkaupluse ostmise kulud;
- 12) toetatava investeeringuga seotud turundustegevuse kulud;
- 13) olmeelektronika, kontoritarvete ja kontorimööbli ostmise kulud. Olmeelektronika all peetakse silmas mobiilset väiksemõõtmelist igapäevakasutuses tavalist seadet, millel ei ole

- olulist rolli teenuse osutamisel. Igapäevaseks ning meelelahutuslikel eesmärkidel kasutatav olmeelektroonika (näiteks personaalarvuti, telefon, televiisor jms) ei ole abikõlblik kulu;
- 14) kasutatud seadme ja masina ostmise kulud. Toetusega ostetavad seadmed ja masinad peavad olema uued;
- 15) trahv, finantskaristus ja kohtumenetluse korral menetluskulud;
- 16) keskkonnamõju hindamisega ja detailplaneeringu koostamisega kaasnevad kulud;
- 17) sellise ehitise ehitamise, hoone parendamise või ehitise sisustamiseks statsionaarse põhivara ostmise kulud, mis ei ole vajalikud taotleja majandustegevuse mitmekesistamiseks asjaomasel tegevusalal, sealhulgas kontorihoone ehitamise kulud;
- 18) majutusteenuse osutamiseks uue voodikoha rajamine. Sätte kohaselt ei ole abikõlblikud kulud, mis on seotud ettevõtte majutavuse suurendamisega. Kui taotleja soovib püstitada uut ehitist, ei tohi selle kasutuseesmärgiks olla majutusteenuse osutamine ehk siis investeeringu eesmärgiks ei tohi olla uute voodikohtade rajamine. Majutusettevõtetel on lubatud püstitada uusi ehitisi, kuid ehitatavate ehitiste kasutusotsarve ei tohi olla majutamine, vaid peab olema suunatud mingi muu teenuse osutamiseks. Kui taotleja soovib ehitist laiendada või rekonstrueerida või majutust pakkuvat hoonet parendada, siis selle eesmärgiks ei tohi olla uute voodikohtade rajamine;
- 19) turismiseaduse § 18 lõigetes 8, 9 ja 11 nimetatud majutusettevõtte ehitamine, parendamine ja sisustamine statsionaarse põhivaraga. Sätestatakse piirangud majutusettevõtete liigi suhtes, millest tulenevalt ei saa toetust taotleda külaliskorteri, kodumajutuse või mõne muu majutusettevõtte, mis ei vasta "Turismiseaduse" § 18 lõikes 1 nimetatud liigi kirjeldusele, ehitamiseks, parendamiseks ega sisustamiseks statsionaarse põhivaraga. Külaliskorteri ja kodumajutuse puhul võib tekkida oht, et taotletava toetusega ehitatakse, parendatakse või sisustatakse füüsilise isiku omandisse kuuluvat objekti isiklikel, mitte ettevõtlusega seonduvatel eesmärkidel. Mõne muu majutusettevõtte, mis ei vasta "Turismiseaduse" § 18 lõikes 1 nimetatud liigi kirjeldusele, ehitamiseks, parendamiseks või sisustamiseks puuduvad seaduses sätestatud nõuded, millele alusel saaks kontrollida toetuse sihipärasest kasutamist;
- 20) ainult omatarbeks biomassist elektri, soojuste, vedelkütuse või gaasi (edaspidi *bioenergia*) tootmise kulud. Kui ettevõtja kavandatava investeeringuobjekti eesmärgiks on ainult oma otstarbeks bioenergia tootmine, siis vastavad kulud ei ole abikõlblikud. Kuid kui ettevõtja plaanib osa toodetud energiast müüa, siis on vastavad kulud bioenergia tootmiseks abikõlblikud;
- 21) ehitise lammutamise kulud, kui seda ei kajastata hinnapakumuses ja see ei moodusta osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. Ehitise lammutamise kulud on lubatud juhul, kui need on kajastatud investeeringuobjekti hinnapakumuses ja ehitise lammutamine on osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest;
- 22) muud kulud, mis ei ole tegevuse elluviimisega või investeeringuobjektiga otseselt seotud.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse nõuded investeeringuobjekti hinnapakumuse kohta. **Eelnõu § 7 lõige 1** sätestab, et kui § 4 lõigetes 1 ja 3 nimetatud tegevuse või investeeringuobjekti käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, peab taotleja olema saanud vähemalt kolmelt asjakohast teenust osutavalt isikult võrreldavad hinnapakumused koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutuvad tehnilisele spetsifikatsioonile (edaspidi *hinnapakumus*). **Eelnõu § 7 lõige 2** sätestab aga, et kui nimetatud maksumus ei ületa 5000 eurot või kui asjaomasel valdkonnas on ainult üks teenuse pakkuja, peab taotleja olema saanud vähemalt ühe hinnapakumuse. **Eelnõu § 7 lõike 3** kohaselt, kui taotleja taotleb toetust patendi, kasuliku mudeli või litsentsi ostmiseks peab taotleja olema saanud vähemalt ühe hinnapakumuse. **Eelnõu § 7 lõige 4** sätestab, et investeeringuobjekti hinnapakumus peab olema iga tegevuse ja investeeringuobjekti kohta eraldi. Selguse huvides peab investeeringuobjekti hinnapakumusel iga tegevuse ja investeeringuobjekti hind olema eraldi välja toodud. Kulude eraldi väljatoomise eesmärgiks on tagada nende kontrollitavus, et vältida võimalikku kulude paisutamist ning ebamõistlikkust

Eelnõu § 7 lõiked 5–7 sätestavad hinnapakumuse tehnilised tingimused. **Lõike 5** kohaselt peab hinnapakumuse sisaldama taotleja nime, pakkuja nime, pakkuja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise päeva, hinnapakumuse kehtivusaega, kavandatava investeringuobjekti või tegevuse käibemaksuta maksumust ning § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud ehitise ehitamise kohta peavad olema välja toodud lisaks eelnevalt nimetatule andmed ehitise kohta ning investeringuobjekti ehitamise eelarve kululiikide lõikes. Vastavalt **eelnõu § 7 lõikele 10** tuleb ehitise ehitamise hinnapakumuse tegemisel aluseks võtta PRIA poolt koostatav hinnapakumuse vorm, kus on täpselt sätestatud vajalikud andmed ehitise kohta ning investeringuobjekti ehitamise eelarve kululiigid. Ehitise kohta esitatavad andmed on: ehitise nimetus, ehtisregistri kood, selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehtis paikneb või millele kavandatakse ehtis ehitada, hinnapakkuja majandustegevuse registrisse kandmise number ja investeringuobjekti ehitamise eelarve kululiikide lõikes. Investeringuobjekti ehitamise eelarve kululiikide all peetakse silmas seda, et toetuse taotleja esitab vastavalt kulu olemasolule investeringuobjekti ehitamisega seotud vajalikud andmed järgnevate kululiikide lõikes: välisrajatiste kulud (ettevalmistus- ja lammutuskulud, hoonealuse süvendi kulud, lõhkamise kulud, hooneväliste ehitiste kulud, välisvõrgu kulud, maa-ala kaeve kulud, maa-ala pinnakatte kulud, maa-alal väikeehitiste kulud), aluste ja vundamentide kulud (rostvärgid ja taldmike kulud, vundamendi kulud, aluspõranda kulud, vaiad ja tugevustarindid, eritarindid), kandetarindi kulud (metalltarindid, kandvad ja välisseinad, vahe- ja katusealad, trepielemendid), fassaadielementide ja katuse kulud (klaasfassaadid, vitriinid ja eriaknad, aknad, välisüksed ja väravad, rõdud ja terrassid, piirded ja käiguteed, katusetarindid), ruumitarindite ja pinnakatte kulud (vaheseinad, siseüksed, siseseinte pinnakatted, lagede pinnakatted, treppide pinnakatted, põrandad ja põrandakatted, eriruumide pinnakatted), sisustuse, inventari ja seadmete kulud (sisustus ja mööbel, inventar, seadmed ja masinad, eriseadmete komplektid, jaotus- ja erivaheseinad, tõste- ja teisaldusseadmed, lõõrid, korstnad ja küttekolded), tehnosüsteemide kulud (veevarustus ja kanalisatsioon, küte, ventilatsioon ja jahutus, tuletõrjevastustus, tugevoolupaigaldis, nõrkvoolupaigaldis ja automaatika), ehitusplatsi korralduskulud (ajutised ehitised ehitusplatsil, ajutised tehnosüsteemid, masinad ja seadmed, tööriistad ja instrumendid, abimaterjalid, energiakulu, veokulud) ning ehitusplatsi üldkulud (juhtimiskulud, kulud abistavatele tegevustele, erikulud seoses tegevusega välisriikides, talvised lisakulud, lepingu erikulud). **Lõike 6** kohaselt väljavalitud tegevuse või investeringuobjekti hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse ja investeringuobjekti eest tasutava hinnaga. **Lõike 7** kohaselt peab väljavalitud hinnapakumuse olema objektiivselt põhjendatud ning juhul kui taotleja ei ole valinud odavaimat hinnapakumust, peab selle kohta esitama põhjenduse.

Eelnõu § 7 lõiked 8 ja 9 sätestavad, et taotleja ja hinnapakkuja ning ka hinnapakkujad omavahel ei tohi olla omavahel seotud. **Lõike 8** kohaselt ei tohi taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik, aktsionär, liige või juhtorgani liige omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse või nõukokku. **Lõike 9** kohaselt ei tohi hinnapakkuja ega hinnapakkuja osanik, aktsionär või juhtorgani liige omada osalust teise hinnapakkuja äriühingus ega kuuluda teise hinnapakkuja juhatusse või nõukokku. Sätete eesmärk on tagada hinnapakumuste koostamine turutingimustel – püütakse vältida ülehinnatud ehk kahjulikke tehinguid ELi finantshuvidest lähtuvalt.

Eelnõu § 8 sätestab toetuse määra ja suuruse. Vastavalt **eelnõu § 8 lõikele 1** antakse toetust kuni 40 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Minimaalne toetuse määr on 15 protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Eelnõu § 8 lõiked 2 ja 3 sätestavad toetuse maksimaalse suuruse piirangud. **Lõike 2** kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta 150 000 eurot arengukava programmiperioodil (2014–2020) kokku. **Lõike 3** kohaselt ei saa ühte kontserni kuuluvad

ettevõtjad või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad taotleda toetust rohkem kui 150 000 eurot programmiperioodil kokku. Toetuse maksimaalse suuruse määramisel ei ole kontserni mõiste piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga. Konkurentsiseaduse kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses: 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või, 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest. Taolise piirangu eesmärk on tagada aus konkurentsikeskkond ning toetuse ühtlasem hajutamine enama arvu erinevate ettevõtjate vahel.

Eenõu § 8 lõiked 4–6 sätestavad toetuse suurusele tingimused, mis tulenevad vähese tähtsusega abi andmise reeglitest. **Lõike 1** kohaselt ei tohi toetuse suurus koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelneva kahe majandusaasta jooksul eraldatud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. **Lõike 2** kohaselt võetakse toetuse andmisel arvesse komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid. See tähendab seda, et toetuse suurus ei tohi koos jooksva majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelneva kahe majandusaasta jooksul komisjoni määruse nr 1407/2013, komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17) ja komisjoni määruse (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.06.2014, lk 45–54), kohaselt antud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. Ettevõtjatele määratud vähese tähtsusega abi suurus saab kontrollida riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist, mis asub Rahandusministeeriumi koduleheküljel <http://www.fin.ee/riigiabi>. **Lõige 3** ütleb, et kontserni kuuluvate või muul viisil omavahel seotud ettevõtjatele toetuse andmisel arvestatakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel komisjoni määruse 1407/2013 artikli 2 lõikes 2 sätestatud suhetes. Komisjoni määruse 1407/2013 artikli 2 lõike 2 kohaselt hõlmab „üks ettevõtja“ kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest suhetest:

- 1) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust;
 - 2) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;
 - 3) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
 - 4) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.
- Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on eelnimetatud punktides 1–4 kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu.

Erinevalt maksimaalse toetuse suuruse määramisest on vähese tähtsusega abi maksimaalse toetuse suuruse määramise korral kontserni mõiste piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga. Vähese tähtsusega abi maksimaalse määra välja selgitamisel vaadeldakse ettevõtete seoseid riigipõhiselt. Kui emaettevõtte (A) asub välismaal (nt Norra) ning tal on kaks tütarettevõtet Eestis (B ja C), siis neid tütarettevõtteid ei pea lugema üheks ettevõtteks vähese tähtsusega abi toetuse summa määramisel. B-le ja C-le võib kummalegi määrata 200 000 eurot vähese tähtsusega abi. Juhul kui emaettevõttel (A, mis asub Norras) on loodud Eestisse mingi valdusfirma (D), mis kontrollib (läbi enamusosaluse) ettevõtteid B ja C, siis tuleb D, B ja C lugeda ikkagi üheks ettevõtteks, sest kõik asuvad Eestis.

Andmed taotleja kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtte kohta tuleb toetuse taotlejal märkida taotluse osaks olevale avaldusele.

Eelnõu § 9 sätestab taotluse esitamise ja taotluse esitamise tähtaja. Taotleja esitab toetuse saamiseks kirjalikult paberil või elektrooniliselt selleks ettenähtud tähtajal PRIA-le avalduse ning selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi koos *taotlus*). Lisaks esitab taotleja PRIA-le avalduse ja kui asjakohane, siis ka § 7 lõikes 10 nimetatud ehitustegevuse hinnapakumuse ja § 11 lõike 1 punkti 6 kohase ehitustegevuse eelarve, elektrooniliselt Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus. Avalduse elektroonne esitamine on vajalik seireandmete kiiremaks ja korrektsemaks kogumiseks. Dokumendid tuleb esitada originaaldokumentidena, kui määruses ei ole ette nähtud ärakirjade esitamist. Tulenevalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-st 115 peab taotleja esitama taotleja nõuetekohasuse tõendamiseks taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja. PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse vormi ja avaldab selle oma veebilehel. PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 10 ja 11 sätestavad nõuded taotluse osaks olevale avaldusele ja dokumentidele. PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse vormi, eelnõu § 11 lõike 1 punktis 5 nimetatud hinnapakumuste võrdlustabeli ja eelnõu § 11 lõike 1 punktis 6 nimetatud ehitustegevuse eelarve vormi ja avaldab need oma veebilehel. Nimetatud ehitustegevuse eelarves peab toetuse taotleja esitama järgmised andmed: ehitise üldandmed (kavandatava tegevuse nimetus, ehitisregistri kood, ehitisluba või kirjaliku nõusoleku number, katastritunnus, ehitise kasutusotstarve, ehitise kavandatav kasutusotstarve, ehitise nimetus), ehitise tehnilised andmed (ehitise suletud netopind, ehitise maht), ehitise põhikonstruktsiooni materjalid (vundament, kande- ja jäigastavad materjalid, katus, katuslagi, vahelagi, välisseinad, katusekate, välisviimistlus, teekatte liik, teekatte pindala) ning investeeinguobjekti ehitamise eelarve järgmiste kululiikide lõikes: välisrajatiste kulud (ettevalmistus- ja lammutuskulud, hoonealuse süvendi kulud, lõhkamise kulud, hooneväliste ehitiste kulud, välisvõrgu kulud, maa-ala kaeve kulud, maa-ala pinnakatte kulud, maa-alal väikeehitiste kulud), aluste ja vundamentide kulud (roostvargid ja taldmike kulud, vundamendi kulud, aluspõranda kulud, vaiad ja tugevustarindid, eritarindid), kandetarindi kulud (metalltarindid, kandvad ja välisseinad, vahe- ja katusealaed, trepielemendid), fassaadielementide ja katuse kulud (klaasfassaadid, vitriinid ja eriaknad, aknad, välisuksed ja väravad, rõdud ja terrassid, piirded ja käiguteed, katusetarindid), ruumitarindite ja pinnakatte kulud (vaheseinad, siseuksed, siseseinte pinnakatted, lagede pinnakatted, treppide pinnakatted, põrandad ja põrandakatted, eriruumide pinnakatted), sisustuse, inventari ja seadmete kulud (sisustus ja mööbel, inventar, seadmed ja masinad, eriseadmete komplektid, jaotus- ja erivaheseinad, tõste- ja teisaldusseadmed, lõõrid, korstnad ja küttekolded), tehnosüsteemide kulud (veevarustus ja kanalisatsioon, küte, ventilatsioon ja jahutus, tuletõrjevarustus, tugevvoolupaigaldis, nõrkvoolupaigaldis ja automaatika), ehitusplatsi korralduskulud (ajutised ehitised ehitusplatsil, ajutised tehnosüsteemid, masinad ja seadmed, tööriistad ja instrumendid, abimaterjalid, energiakulu, veokulud) ning ehitusplatsi üldkulud (juhtimiskulud, kulud abistavatele tegevustele, erikulud seoses tegevusega välisriikides, talvised lisakulud, lepingu erikulud). Avalduses esitatud andmed on vajalikud määruses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks ning meetme 6.4 seireks vajalike andmete kogumiseks. Avalduse on allkirjastanud juriidilisest isikust taotleja esindusõigust omav isik elektrooniliselt esitatava taotluse puhul digitaalallkirjaga või paberil esitatava taotluse puhul omakäelisel.

Eelnõu § 12 ja 13 sätestavad taotluse vastuvõtmise ning taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimise tingimused. PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, vastuvõetud taotluse nõuetele vastavust ja selles

esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele. Kui kõigi taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarvet üle 30 protsendi, kontrollib PRIA taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele pärast taotluste hindamist. Nõuetele vastavust kontrollitakse üksnes nende taotluste puhul, mis kuuluksid rahuldamisele hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestuse kohaselt.

ELÜPSi § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse maaelu arengu toetuse nõuetele vastavad taotlused toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. ELÜPSi § 77 lõike 4 kohaselt toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlakstegemist.

ELÜPSi seletuskirjas on § 77 lõige 4 erandi tegemise asjaolusid selgitatud järgmiselt:

Lõike 4 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes ette näha, et taotlusi hinnatakse enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist. Lõike 4 kohaselt kontrollitakse sellisel juhul pärast taotluste paremusjärjestuse koostamist vähemalt nende taotluste nõuetele vastavust, mis kuuluksid paremusjärjestuse kohaselt rahuldamisele. Taotlusi võib hinnata enne nõuetele vastavuse kindlaks tegemist vaid siis, kui taotlusi on esitatud tunduvalt rohkem kui toetuse eelarve võimaldab taotlusi rahuldada. Alus sellele tuleneb Euroopa Komisjoni juhendmaterjali „Draft Guidelines on Eligibility Conditions and Selection Criteria for the Programming Period 2014–2020” punktist 5.5.

ELÜPSi § 79 lõike 4 seletuskirja kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus ka siis, kui taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui nõuetele vastavat taotlust ei rahuldata põhjusel, et ta ei kuulu rahuldamisele hindamiskriteeriumide alusel või kui taotluses on esitatud andmed ei ole õiged või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele. Ülejäänud, ELi õigusest otseselt mittetulevate taotluse rahuldamata jätmise aluste puhul on tegemist traditsiooniliste esinevate alustega.

PRIAl on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes (sh hoones, kinnisasjal). PRIAl on õigus kaasata ka eksperte, et hindamisel oleks võimalik kahtluse korral küsida asjatundjalt täiendavat informatsiooni ning hinnangut toetusraha sihipärase kasutamise osas. Kui taotluses esinevad puudused ja muud ilmsed ebatäpsused, määrab PRIA haldusmenetluse seaduse kohaselt tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse määratud tähtjaks, loetakse taotlus tähtaegselt esitatuks. Kui puudust ei kõrvaldata tähtjaks, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata.

Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 1 kohaselt on haldusorgan kohustatud talle esitatud taotluse vastu võtma sõltumata selle puudustest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. Haldusmenetluse seaduse § 15 lõike 2 kohaselt määrab haldusorgan puuduste kõrvaldamise tähtaja kui taotluses ei ole esitatud nõutud andmeid või dokumente või kui taotluses on muid puudusi. Taotluse läbivaatamata jätmise alused on sätestatud haldusmenetluse seaduse § 14 lõikes 6.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kõik võrreldavad andmed, sh analüüsivad finantsmajanduslikud andmed ja nende omavahelised seosed, seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik määruses sätestatud nõuded.

Eelnõu § 14 sätestab taotluse hindamise ja taotluse paremusjärjestuse koostamise. PRIA hindab põllumajandustootjate esitatud taotlusi lisa punktides 1–9 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel ning mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate esitatud taotlusi lisa punktides 1–7 ja 9 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Hindamistulemuste põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse põllumajandustootjate ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate kohta eraldi. Ka taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid jaotatakse põllumajandustootjate ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate vahel kaheks. Üldjuhul moodustavad põllumajandustootjatele taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid 30% kogu voo eelarvest ja ülejäänud 70% voo eelarvest on ette nähtud mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate toetuse taotluste rahuldamiseks. Täpsemalt taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid määrab minister iga-aastaselt oma käskkirjaga. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus.

Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem. Võrdsete taotletava toetuse summadega taotluste puhul eelistatakse selle taotleja taotlust, kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta keskmine müügitulu oli väiksem.

Eelnõu § 15 sätestab taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused. Taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa moodustab vähemalt 30 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 3 alusel. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad nõuetele vastavad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

Taotlus on nõuetele vastav, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele. Kui taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele, teeb PRIA Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse, taotluse rahuldamata jätmise otsuse või taotluse osalise rahuldamise otsuse 90 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast. Välja arvatud taotluse esitamise esimesel tähtajal tulenevalt määruse §-st 21, mil PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 120 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse kohustused toetuse saajale.

Määruse § 16 lõike 1 kohaselt viib toetuse saaja tegevuse ellu ja esitab tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid PRIA-le kuni neljas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et toetuse saajal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada see, et toetust ei maksta ettevõtjale, kes on jätnud maksukohustused täitmata.

Eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt peab toetuse saaja tagama, et § 4 lõigetes 1 ja 3 nimetatud tegevuste korral on investeringuobjekt taotleja omandis vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest

Eelnõu § 16 lõike 4 punktid 3–7 sätestavad vajalikud nõuded järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrollid ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha ja investeringuobjekti mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest, esitama toetuste kasutamise seotud seireks vajalikku teavet ning säilitama toetusega seotud dokumente vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 16 lõike 4 punktid 8 ja 9 sätestavad nõuded töökohtade säilitamise ja loomise osas. **Lõike 8** kohaselt peab toetuse saaja säilitama taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta keskmise töötajate arvu vähemalt viis aastat PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates. Vastav nõue on sätestatud ka toetuse taotlejale eelnõu § 2 lõike 2 punktis 5, selleks et toetust taotlev ettevõtja teaks juba taotlemise momendil, et tal on toetuse saajana selline töökohtade säilitamise kohustus. Vastav nõue on kooskõlas arengukava meetme 6.4 toetuse taotlejale kehtestatud miinimumnõuetega ning selle eesmärk on tagada püsiv majanduslik baas maapiirkonnas. **Lõike 9** kohaselt peab toetuse saaja looma taotlusel esitatud arvu uusi täistööajaga töökohti toetust saanud ettevõttes hiljemalt kahe aasta jooksul PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates ning need töötajaga täitma. Uue töökoha loomise juures on oluline see, et see luuakse asukohta, kus toetuse abil teostatav tegevus ellu viiakse. Eelnimetatud nõue tagab selle, et toetuse abil teostatav investering avaldab mõju just maapiirkonna tööhõivele tulenevalt arengukava meetme 6.4 eesmärgist. Uus loodav töökoht tuleb töötajaga täita hiljemalt kahe aasta jooksul PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates ning see peab olema töötajaga täidetud vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Uueks töökohaks ei loeta teise äriühingu või selle osa omandamise või ülevõtmise teel lisandunud töökohti. Tulenevalt arengukava meetme 6.4 eesmärgist, milleks on sobivate ja atraktiivsete töökohtade loomise soodustamine, ning hindamiskriteeriumist, millega antakse läbi töökohtade loomise märkimisväärne eelis, on uute töökohta loomise juures oluliseks aspektiks töötajate arvu kasv toetust saanud ettevõttes. See tähendab seda, et kui ettevõtja loob investeringu tulemusel töökoha ja täidab selle töötajaga, ei tohi samaaegselt töötajate arv ettevõttes kahaneda ega samaks jääda, vaid peab kasvama, kuna ainult see tagab positiivse mõju maapiirkonna tööhõivele.

Eelnõu § 16 lõike 4 punktides 10–12 ja lõikes 5 on sätestatud toetuse saajale tingimused, mis on seotud bioenergia tootmisega. Toetuse saaja peab tagama, et biogaasijaama paigaldatud elektri ja soojuse koostootmiseseadme korral tarbitakse jaama esimesel töötamisaastal kasulikult vähemalt 25 protsenti ning järgnevatel aastatel vähemalt 60 protsenti toodetud soojusest kuni

määruse § 16 lõike 4 punktis 1 nimetatud tähtajani. Kasulik tarbimine on jaama omatarve, hoonete soojuse, auru ja sooja veega varustamine ning soojuse kasutamine täiendavaks elektri tootmiseks. Lisaks peab toetuse saaja tagama, et teravilja, tärkliiserikkaid, suhkru- või õlikultuure ei kasutata biogaasi tootmise jaamade substraadina rohkem kui 5 protsenti aasta jooksul kasutatava tooraine kogusest ning tagama et teravilja, tärkliiserikkaid, suhkru- või õlikultuure ei kasutata biokütuse tootmise puhul toorainena rohkem kui 95 protsenti aasta jooksul kasutatava tooraine kogusest.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 13 punkti e kohaselt kehtestavad liikmesriigid eri tüüpi seadmetele bioenergia, sh biokütuste tootmiseks kasutatavate teraviljade ja muude tärkliiserikkaste kultuuride, suhkru ja õlikultuuride maksimaalse osakaalu piirmäära. Bioenergia tootmise projektidele antavat toetust kohaldatakse ainult liidu õigusaktides, sh Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/28/EÜ artikli 17 lõigetes 2–6 sätestatud kehtivatele jätkusuutlikkuse kriteeriumitele vastava bioenergia suhtes.

Elektri ja soojuse koostoomise puhul on suurem nende koostootmisjaamade efektiivsus, mis kasutavad ära tekkiva soojuse, mitte ainult ei tooda elektrit. Toidu ja söödakultuuride kasutamine seab surve toidu hindadele ja mõjutab maa kasutamist ning põhjustab seeläbi keskkonnale negatiivset mõju. Euroopa Strateegiapaber biogaasijaamadest pärineva soojuse kasutamise kohta¹ seab eesmärgiks elektri ja soojuse koostootmisjaamades bioenergia tootmise efektiivsuse parandamise toomisprotsessis tekkiva soojuse parema ärakasutamise kaudu. Arvestades, et koostootmisjaamade puhul on energia säästuks mõistlik ja vajalik ära kasutada kogu toodetud soojus, loetakse kasulikult tarbitud soojuseks ka väljaspool ettevõtet tarbitud soojus. Näiteks kohustab ka Saksamaa taastuvenergia seadus biogaasikäitiseid ära kasutama vähemalt 60% tekkinud soojusest. Arvestades Saksamaa pikaajalist kogemust bioenergia toomisel, on ka Eestis põhjendatud kasutada samu efektiivsusnäitajad biogaasi tootmisel tekkiva soojuse kasutamiseks

Tulenevalt § 6 punktist 20 ei ole investeringuobjekt toetatav siis, kui biomassist elektrit, soojust, vedelkütust või gaasi toodetakse ainult omatarbeks. Kui ettevõtja kavandatava investeringuobjekti eesmärgiks on ainult oma otstarbeks bioenergia tootmine, siis vastavad kulud ei ole abikõlblikud. Kuid kui ettevõtja plaanib osa toodetud energiast müüa, siis on vastavad kulud bioenergia tootmiseks abikõlblikud.

Eelnõu § 17 sätestab investeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamise korra. **Lõike 1** kohaselt on toetuse väljamaksmise aluseks toetuse saaja poolt esitatav vormi kohane maksetaotlus ning teenuse või töö tellimise või kauba ostmise arve ning teenuse, töö või kauba saamist ja maksmist tõendavad dokumendid. **Lõiked 1–4** sätestavad täpsemad nõuded maksetaotluses esitatavate andmete kohta ning koos maksetaotlusega esitatavate dokumentide kohta. **Lõikes 3** sätestatu kohaselt esitab toetuse saaja koos maksetaotlusega § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tehtud investeringu kohta Microsoft Exceli tarkvaraga töödeldavas vormingus ehitustegevuse kulud, mis sisaldavad järgmisi andmeid: toetuse saaja nimi, äriregistrisse registreerimise kood, ehitise nimetus, ehitisregistri kood, katastritunnus, investeringutoetuse viitenumber, välisrajatiste kulud (ettevalmistus- ja lammutuskulud, hoonealuse süvendi kulud, lõhkamise kulud, hooneväliste ehitiste kulud, välisvõrgu kulud, maa-ala kaeve kulud, maa-ala pinnakatte kulud, maa-alal väikeehitiste kulud), aluste ja vundamentide kulud (rostvärgid ja taldmike kulud, vundamendi kulud, aluspõranda kulud, vaiad ja tugevustarandid, eritarandid), kandetarindi kulud (metalltarandid, kandvad ja välisseinad, vahe- ja katuselaed, trepielemendid), fassaadielementide ja katuse kulud (klaasfassaadid, vitriinid ja eriaknad, aknad, välisüksed ja

¹ European Strategy Paper on Heat Use from Biogas Plants, Projekt No: IEE/11/025 August 2013, http://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/biogasheat_european_strategy_paper_on_heat_use_from_biogas_en.pdf.

värvavad, rõdud ja terrassid, piirded ja käiguteed, katusetarindid), ruumitarindite ja pinnakatte kulud (vaheseinad, siseuksed, siseseinte pinnakatted, lagede pinnakatted, treppide pinnakatted, põrandad ja põrandakatted, eriruumide pinnakatted), sisustuse, inventari ja seadmete kulud (sisustus ja mööbel, inventar, seadmed ja masinad, eriseadmete komplektid, jaotus- ja erivaheseinad, tõste- ja teisaldusseadmed, lõõrid, korstnad ja küttekolded), tehnosüsteemide kulud (veevarustus ja kanalisatsioon, küte, ventilatsioon ja jahutus, tuletõrjevarustus, tugevoolupaigaldis, nõrkvoolupaigaldis ja automaatika), ehitusplatsi korralduskulud (ajutised ehitised ehitusplatsil, ajutised tehnosüsteemid, masinad ja seadmed, tööriistad ja instrumendid, abimaterjalid, energiakulu, veokulud) ning ehitusplatsi üldkulud (juhtimiskulud, kulud abistavatele tegevustele, erikulud seoses tegevusega välisriikides, talvised lisakulud, lepingu erikulud). **Lõike 4** kohaselt koostab PRIA maksetaotluse ja ehitustegevuse kulude kajastamise vormi ning avaldab need oma veebilehel. **Lõigetega 5 ja 6** sätestatakse ka liisingulepinguga ostetud investeringuobjekti korral tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamise kord. **Lõige 7** sätestab, et teenuse või toote tarnija poolt väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal näidatud tehingu sisu peab vastama arve väljastanud isiku hinnapakkumusele. **Lõiked 8 ja 9** täpsustavad litsentsi, patendi või kasuliku mudeli ostmise korral esitatavate dokumentide loetelu.

Eelnõu § 18 sätestab toetuse maksmise ja maksmisest keeldumise tingimused. Toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja üksnes siis, kui toetuse saaja on tegevused nõuetekohaselt ellu viinud. PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole või liisingu korral toetuse saaja nimetatud liisinguandja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates määruse §-s 17 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse teeb PRIA Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. ELÜPS-i § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. Sellisel juhul ei hüvitata toetuse saajale ka ettevalmistavale tööle tehtud kulutusi. Oluline on anda tähtaeg keeldumise otsuse tegemiseks, mitte niivõrd rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks.

ELÜPS-i § 80 lõike 2 kohaselt tunnistatakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;
- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või ELÜPS-is või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi.

Eelnõu § 19 järgi võib toetuse ELÜPS-i § 82 lõike 1 punkti 2 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest maksta välja pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Nimetatud rahastamisviisi ei kohaldata liisingulepinguga soetatava vara puhul.

Eelnõuga ettenähtav rahastamisviis tähendab seda, et toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimist võib rahastada enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne ning tehtud töö või osutatud teenus on lõpetatud või müüdnud kaup on

üle antud ning toetuse saaja on need vastu võtnud ja nende eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa.

ELÜPS-i § 82 lõike 7 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlga või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud summas;
- 4) ta on varem ELÜPS-i § 79 (maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine) või ELÜPS-i § 82 lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutas esitatud investeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentis kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärset, ning kannab toetatava tegevuse elluviimise rahastamise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arve ära kirjal märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates tegevuse elluviimise rahastamise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte).

ELÜPS-i § 82 lõikes 6 on sätestatud, et kui toetuse saaja tegevuses ilmnevad asjaolud, mis seavad kahtluse alla tema võime kasutada saadud toetust sihipäraselt ja tähtpäevaks, võib toetuse andja otsustada rahastamise väiksemas ulatuses, määrata abikõlblike kulude tegemiseks sama paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtajast lühema tähtaja või nõuda piisava tagatise esitamist. ELÜPS-i § 111 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt, sealhulgas valikumenetluse korras valitud toetuse saajalt, osaliselt või täielikult tagasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 1306/2013 ning teistes EL-i asjakohastes määrustes sätestatud alustel ja tähtaegadel.

ELÜPS-i § 82 lõike 4 kohaselt võib saadud toetust kasutada üksnes asjakohase tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks. Nimetatud kulude eest peab olema tasutud toetuse andmise tingimustes sätestatud tähtaja jooksul, kuid hiljemalt 2023. aasta 1. juuliks.

Eelnõu § 20 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 kohaselt teeb komisjon lõppmakse vastavalt vahendite olemasolule pärast maaelu arengu programmi rakendamist käsitleva viimase iga-aastase eduaruande kättesaamist, võttes aluseks kehtiva rahastamiskava, asjaomase maaelu arengu programmi viimase rakendusaasta raamatupidamisaruanded ning vastava kontrollimise ja heakskiitmise otsuse. Nimetatud raamatupidamisaruanded esitatakse komisjonile hiljemalt kuus kuud pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud kulude rahastamiskõlblikkuse viimast kuupäeva ning need hõlmavad makseasutuse kantud kulusid kuni kulude rahastamiskõlblikkuse viimase kuupäevani. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 1. jaanuarist 2014 – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 31. detsembrini 2023. Lisaks on kulud EAFRD-st toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase abi tegelikult välja ajavahemikus 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2023. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsembri, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

Eelnõu § 21 kehtestab rakendussätte 2015. aastal avatavale taotlusvoorule. Sätte kohaselt teeb PRIA taotluste esitamise esimesel tähtajal taotluse rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 120 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu lisas on kehtestatud hindamiskriteeriumid. Vastavalt määruse § 14 hindab PRIA põllumajandustootjate esitatud taotlusi lisa punktides 1–9 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate esitatud taotlusi hindab PRIA lisa punktides 1–7 ja 9 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Hindamistulemuste põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse põllumajandustootjate ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevate mikroettevõtjate kohta eraldi. Hindamiskriteeriumid on jaotatud kriteeriumite mõju alusel kolme valdkonda: sotsiaalvaldkond (kriteeriumid 1–3), keskkond (kriteeriumid 4 ja 5) ja majandus (6–9). Sotsiaalvaldkonda puudutavate hindamiskriteeriumite eest on võimalik maksimaalselt kokku saada 28 punkti. Keskkonda käsitletavate kriteeriumite eest on kokku võimalik maksimaalselt saada 7

hindepunkti. Majandusega seotud kriteeriumite eest on maksimaalselt võimalik saada 26 hindepunkti. Kokku on võimalik maksimaalselt saada 61 hindepunkti. Vastavalt eelnõu § 15 lõikele 4 peab taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa moodustama vähemalt 30 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast. Seega minimaalseks hindepunktide summaks on 18. Hindamiskriteeriumid on välja töötatud koostöös Eesti Maaülikooliga.

Lisa punkti 1 alusel annab PRIA taotlejale hindepunkte selle alusel, missuguses piirkonnas hakkab paiknema või paikneb taotleja toetuse abil kavandatav investeeringuobjekt. Eelistatakse keskustest eemalejäävad ja madala võimekusega piirkondades elluviidavad investeeringud. Lisaks antakse punkte investeeringuobjekti saarel paiknemise eest. Kui investeeringuobjekt viiakse ellu suursaarel, siis on võimalik saada üks lisapunkt. Kui aga investeeringuobjekt asub pühasustusega väikesaarel, siis on võimalik saada kaks lisapunkti. Kokku on võimalik esimese hindamiskriteeriumi eest saada maksimaalselt 8 punkti. Vastavalt pühasustusega väikesaarte seaduse kohaselt on suursaared on Saaremaa, Hiiumaa ja Muhu ning pühasustusega väikesaared Abruca, Kihnu, Kessulaid, Kõinastu, Manija, Osmussaar, Piirissaar, Prangli, Ruhnu, Vilsandi ja Vormsi.

Piirkondlik jaotus klasteritesse on valminud koostöös Eesti Maaülikooliga. Piirkondade liigitamisel erinevate tüüpide järgi kasutati klasteranalüüsi. Klasterite arvu leidmiseks kasutati esmalt hierarhilist meetodit (Wardi meetodi). Edasises analüüsis kasutati k-keskmiste meetodit, mis on sobivam suure andmestiku korral. Sisendina kasutatavad andmed on normaliseeritud, et vältida suuremat absoluutset väärtust omavate andmete liigset mõju. Kõigist andmetest on lahutatud keskvärtus ning jagatud standardhälvega. Tulemuseks on saadud jaotus, mille keskvärtus on null ja standardhälve üks.

Tüpoloogia loomisel kasutati sisendina asukohaindeksit, rahvaarvu, asustustihedust, paljukorteriliste elamute osatähtsust, primaarsektori ettevõtete osatähtsust, põllumaa osatähtsust ja palgatöötajate keskmist brutotulu. Järgnevalt on esitatud kasutatud valimi korral kujunenud tüpoloogia. Valim koosneb 215 asustusüksusest. Valimisse kuuluivad kõik Eesti vallad ja linnad.

Tabel . Tüpoloogia algandmete iseloomustus valimile koos kõigi valdade ja linnadega (N=215)

Statistikud	N	Keskmine	Min	Max	Standardhälve
Asukohaindeks	215	103	31	202	28
Rahvaarv, 1. jaanuar 2014	215	6120	65	411063	29089
Asustustihedus, in/km ²	215	144,3	1,7	2597,2	373,9
Paljukorteriliste elamute osatähtsust, 2011	215	0,39	0,00	1,00	0,21
Põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi osatähtsust statistilisse profiili kuuluvatest ettevõtetest, 2013	215	0,37	0,01	0,83	0,21
Põllumaa osatähtsust asustusüksuse pindalas, %	215	0,19	0,00	0,52	0,13
Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu, eurot, 2013	215	820	633	1293	97

Asukohaindeks on näitaja, mis mõõdab omavalitsusüksuse kaugust kindlast hulgast mõjukatest linnalistest keskustest, mida on kaalutud nende rahvaarvuga ning mis on välja arvatud maa-ametis (Suvi 2001). Mida suurem on indeksi väärtus, seda ligemal mõjukatele keskustele üksus

paikneb ja vastupidi, mida väiksem on indeksi väärtus, seda ääremaalisema üksusega on tegemist. Suurem väärtus viitab seega linnaliste tegevuste võimalikule suuremale mõjule.

Linnalisuse iseloomustamiseks on kasutatud kolme indikaatorit: rahvaarv, asustustihedus ja paljukorteriliste elamute osatähtsus. Rahvaarv arvestab rännet ning iseloomustab kohaliku omavalitsuse üksuse suurust aastakeskmise rahvaarvu järgi. Suurem väärtus, sarnaselt enam levinud tüpoloogiatega, viitab pigem linnalisusele. Asustustihedus, mõõdetuna elanike arvuga ruutkilomeetrit, näitab samuti linnalisust ning on kasutuses enam levinud tüpoloogiates. Suurem asustustihedus iseloomustab asustuse linnalisust.

Paljukorteriliste elamute osatähtsus 2011. aastal näitab tavaeluruumide arvu kortermajades suhtena tavaeluruumide arvu eluasemega hoonete koguhulgast ning suurem väärtus iseloomustab asustuse linnalisust.

Kõige traditsioonilisema maamajandusliku tegevusena, iseloomustamaks maalistsust, on kasutatud põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi tegevuste ettevõtete osatähtsust statistilisse profiili kuuluvates ettevõtetes ning põllumaa osatähtsust asustusüksuse pindalal. Suurem primaarsektori ettevõtete osatähtsus viitab traditsiooniliste maamajanduslike tegevuste suuremale olulisusele majandustegevuses, samuti suhteliselt väiksemate majandusüksuste olemasolule, mis tagavad laiaulatuslikuma hõivatuses selles sektoris. Põllumaana on käesoleva analüüsi tähenduses toetusõigusliku maa osatähtsust kogu asustusüksuse pindalast. Põllumaa osatähtsus näitab kirjeldatud pinna osatähtsust asustusüksuse kogupindalal. Põllumaa suurem osatähtsus viitab põllumaa kui tootmissisendi olemasolule ning suurema maalistsuse võimalusele. Samuti iseloomustab see näitaja asustuspildi maalistsust.

Iseloomustamaks piirkondi, mis vaatamata maalistsusele võivad sellegipoolest osutada surve all olevaiks, on täiendava näitajana kasutatud palgatöötaja kuukeskmist brutotulu. Lähtuvalt sissetulekute jaotusest majandustegevuse sektorite lõikes, saab väita, et mitmekesisustatud majandustegevusega ning linnadesse koondunud majandustegevusega kaasnevad kõrgemad sissetulekud. Seega kõrgem väärtus viitab kas tugevale maalistsusele tüüpilistes maalistes piirkondades või pigem linnalisusele piirkondades, kus asukohaindeks on kõrge ning traditsiooniliste maamajanduslike tegevuste osatähtsus madal.

Hierarhilisest klasteranalüüsist selgus, et sobivaks arvuks kujunes kaheksa klastrit. Analüüsitud kaheksast klastrist osutusid kolm linnaliseks ja viis maaliseks. Lähtudes arengukava maapiirkonna definitsioonist, kus teatud omavalitsusüksused ei kuulu maapiirkonda, moodustati kolmest linnalisest klastrist üks klaster.

Klaster 1 – maalised tugevad vallad, kus on suur nii seotus linnalise keskusega kui ka põllumajanduse osatähtsus. Võimalik saada 2 hindepunkti. Esimesse klastrisse kuulub 34 kohaliku omavalitsuse üksust: Ambla vald, Aseri vald, Haaslava vald, Halinga vald, Haljala vald, Juuru vald, Jõgeva vald, Järva-Jaani vald, Kadrina vald, Kareda vald, Koeru vald, Kohtla vald, Konguta vald, Lihula vald, Luunja vald, Nõo vald, Puhja vald, Põltsamaa vald, Põlva vald, Rakvere vald, Rannu vald, Rapla vald, Roosna-Alliku vald, Rõngu vald, Sõmeru vald, Tabivere vald, Tamsalu vald, Tapa vald, Tartu vald, Tähtvere vald, Türi vald, Viljandi vald, Vinni vald, Väike-Maarja vald.

Klaster 2 – maalised vallad, kus väikese asustustihedusega kaasneb põllumajanduse suur osatähtsus ning suhteliselt madalad sissetulekud. Võimalik saada 5 hindepunkti. Teise klastrisse kuulub 51 valda: Abja vald, Ahja vald, Alatskivi vald, Albu vald, Antsla vald, Are vald, Halliste vald, Hanila vald, Helme vald, Hummuli vald, Imavere vald, Kanepi vald, Karula vald, Koigi vald, Kolga-Jaani vald, Koonga vald, Kullamaa vald, Kõo vald, Laekvere vald, Laheda

vald, Lasva vald, Martna vald, Meremäe vald, Mooste vald, Mõniste vald, Mäksa vald, Pajusi vald, Pala vald, Palamuse vald, Palupera vald, Puka vald, Puurmani vald, Põdrala vald, Põide vald, Rakke vald, Räpina vald, Saare vald, Sangaste vald, Sõmerpalu vald, Tarvastu vald, Tori vald, Torma vald, Tõlliste vald, Urvaste vald, Valgjärve vald, Varstu vald, Vastse-Kuuste vald, Vigala vald, Võnnu vald, Vändra vald, Õru vald.

Klaster 3 – pigem linnalisemad omavalitsused, kus maamajandusel ja põllumaal on väiksem osatähtsus. Võimalik saada 3 hindepunkti. Kolmandasse klastrisse kuulub 42 kohaliku omavalitsuse üksust: Aegviidu vald, Anija vald, Audru vald, Iisaku vald, Illuka vald, Kaiu vald, Kambja vald, Kehtna vald, Kernu vald, Kose vald, Kuusalu vald, Kõlleste vald, Laeva vald, Lääne-Nigula vald, Lüganuse vald, Mustvee linn, Mõisaküla linn, Mäetaguse vald, Märjamaa vald, Nissi vald, Noarootsi vald, Nõva vald, Padise vald, Paide vald, Paikuse vald, Karksi vald, Otepää vald, Raikküla vald, Ridala vald, Rägavere vald, Saarde vald, Sauga vald, Sonda vald, Suure-Jaani vald, Toila vald, Tahkuranna vald, Vaivara vald, Vara vald, Vihula vald, Viru-Nigula vald, Võru vald, Väätsa vald.

Klaster 4 – maalised nõrgad omavalitsused, kus maaline eluviis surve all, sest põllumajanduse suure osatähtsusega kaasneb madal asukohaindeks ja suhteliselt madalam sissetulekute tase. Võimalik saada 6 hindepunkti. Neljandasse klastrisse kuulub 28 kohaliku omavalitsuse üksust: Alajõe vald, Avinurme vald, Haanja vald, Häädemeeste vald, Kallaste linn, Kihelkonna vald, Kõpu vald, Käru vald, Leisi vald, Lohusuu vald, Meeksi vald, Mikitamäe vald, Misso vald, Mustjala vald, Orava vald, Peipsiääre vald, Piirissaare vald, Kasepää vald, Rõuge vald, Surju vald, Taheva vald, Torgu vald, Tudulinna vald, Tõstamaa vald, Varbla vald, Vastseliina vald, Veriora vald, Värska vald.

Klaster 5 – maalised omavalitsused saartel, mis asuvad keskustest kaugemal ning mida iseloomustab suhteliselt madal sissetulekute tase. Viiendasse klastrisse kuulub 16 kohaliku omavalitsuse üksust: Emmaste vald, Hiiu vald, Kaarma vald, Kihnu vald, Käina vald, Kärla vald, Laimjala vald, Lümanda vald, Muhu vald, Orissaare vald, Pihtla vald, Pühalepa vald, Ruhnu vald, Salme vald, Valjala vald, Vormsi vald.

Klaster 6 – pigem linnalised omavalitsused, kus asustuspildi linnalisust mõjutab enamasti suure keskuse olemasolu ning põllumajanduse suhteliselt väike osatähtsus. Võimalik saada 1 hindepunkt. Kuuendasse klastrisse kuulub 17 kohaliku omavalitsuse üksust: Jõelähtme vald, Jõhvi vald, Järvakandi vald, Keila vald, Kohila vald, Kohtla-Nõmme vald, Kunda linn, Loksa linn, Narva-Jõesuu linn, Paldiski linn, Raasiku vald, Tootsi vald, Tõrva linn, Vasalemma vald, Võhma linn, Vändra vald (alev), Ülenurme vald.

Lisa punkti 2 alusel eelistatakse taotlejat, kes ei ole saanud ettevõtluse mitmekesistamiseks mittepõllumajanduslikku investeringutoetust. Kui taotleja ei ole saanud investeringutoetust MAK 2007–2013 meetme 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas” ja meetme 1.5 „Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine“ alategevuse „Metsandussaaduste lisandväärtuse andmine“ või käesoleva meetme raames, siis on tal võimalik saada 8 hindepunkti.

Lisa punkti 3 alusel eelistatakse taotlejat, kelle kavandatav investeeringuobjekt avaldab mõju piirkonna tööhõivele. Kui investeeringu tulemusel luuakse tegevuste raames juurde üks uus täistööajaga töökoht, siis saab 4 hindepunkti. Kui investeeringu tulemusel luuakse tegevuste raames juurde kaks uut täistööajaga töökohta, siis saab 8 hindepunkti. Kui investeeringu tulemusel luuakse tegevuste raames juurde kolm või rohkem uut täistööajaga töökohta, siis saab 12 hindepunkti. Vastavalt eelnõu § 16 lõike 4 punktile 9 peab toetuse saaja looma taotlusel

esitatud arvu uusi täistööajaga töökohti toetust saanud ettevõttes hiljemalt kahe aasta jooksul PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest arvates ning need töötajaga täitma.

Lisa punktide 4 ja 5 alusel eelistatakse investeeringuid, mis on seotud taastuvenergia, sh bioenergia tootmisega. Kui kogu investeeringust vähemalt 50% moodustab investeering bioenergia tootmisesse, siis saab 4 hindepunkti. Kui kogu investeeringust vähemalt 50% moodustab investeering päikese-, vee- või tuuleenergia tootmiseks, siis saab 3 hindepunkti. Taastuvenergia tootmisesse tehtud investeeringu all mõeldakse otseselt taastuvenergia tootmiseks tehtud investeeringut ehk siis investeeringut taastuvenergia tootmiseks vajalikesse ehitiste ehitamisse ning statsionaarsete masinate ja seadmete ostmisesse. Taastuvenergia tootmiseks tehtud investeeringu hulka võib ehitustegevuse korral lugeda kõik ehitise ehitamisega seotud kulud (kanalisatsioon, veevõrk, infotehnoloogilised lahendused ja seadmed ning elektrisüsteem), kui nimetatud kulud on ühe ja sama ehitusprojekti osaks. Taastuvenergia tootmiseks tehtava investeeringu osaks loetakse ka need toetatava tegevusega kaasnevad kulud, mis tehakse ehitises. Näiteks juurdepääsutee ja parkla rajamise kulu ei ole taastuvenergia tootmisesse tehtud investeering, kuna antud juhul läheks juba seos otsese tootmisega kaugeks.

Lisa punktide 6–9 alusel hinnatakse toetuse taotlejaid ettevõtte majandusnäitajate (investeeringu osakaal müügitulust, ärikasum enne kulumit, põllumajanduslik müügitulu põllumajandustootjate puhul, müügitulu) alusel. Kriteeriumite alusel eelistatakse: 1) ettevõtjaid, kelle investeeringu maksumuse ja müügitulu suhe ei ole liiga suur või väike, et tagada toetuse ergutav mõju, 2) ettevõtja, kes vajab investeeringu tegemiseks toetust enam, et tagada toetuse ergutav mõju, 3) põllumajandustootjat, kes sõltub rohkem põllumajanduslikust ettevõtlusest, 4) väiksema müügituluga ettevõtjaid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003, mis käsitleb mikroettevõtete ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36–41) ja komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

4. Määruse mõjud

Määruse eelnõuga kehtestatakse arengukava meetme 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng” alameetme 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas” raames antava investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Tegemist on toetusega, mis on mõeldud investeerimiseks maapiirkonda mittepõllumajanduslike tegevuste loomisesse ja arendamisse. Toetust antakse mikroettevõtjast põllumajandustootjale ja mittepõllumajandusliku ettevõtlusega tegelevale mikroettevõtjale. Toetuse suuruseks on kuni

150 000 eurot ettevõtja kohta ja see on suunatud ehitiste ehitamiseks ja hoonete parendamiseks, statsionaarse masina ja seadme ostmiseks ja paigaldamiseks ning rändkaupluse ja selle sisseseade ostmiseks. Toetus mõjutab väga paljude erinevate majandusvaldkondade arengut maapiirkonnas, kuna tegemist ei ole toetusega, mis on suunatud ainult ühe majandusvaldkonna edendamisele. Näiteks on toetust võimalik taotleda taastuenergia kasutamiseks mõeldud investeeringute toetamiseks. Arengukava kohaselt peetaksegi üheks maaettevõtluse tulevikuvõimaluseks just taastuenergiat, sealhulgas biogaasid, põhinevate lahenduste laialdasemat kasutuselevõttu. Toetuse taotluste hindamise käigus eelistataksegi just neid investeeringuid, mis on seotud päikese-, vee-, tuule- ja bioenergia tootmisega.

Olulist rolli maaettevõtluse arenguprotsessis mängib see, et maamajandus ei ole pelgalt enam põllumajandus. Nii primaarsektori ettevõtete osakaal kui ka tööhõive on kahel viimasel kümnendil märgatavalt vähenenud. 2013. aasta seisuga moodustas maa-asulates põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse valdkonnas hõivatute osatähtsus kõigest maapiirkonna tegevusaladest 11,4%, samas 2004. aastal oli vastav osatähtsus 18% ja 1990-ndate aastate alguses 56%. Tulenevalt primaarsektori hõive kokkutõmbumisest sõltub maapiirkondade majanduslik areng suurel määral maaettevõtluse mitmekesisusest ja uute töökohtade kättesaadavusest. Maapiirkonna elukvaliteedi parandamiseks, sealhulgas maaelanike tulutaseme tõstmiseks ning maainimeste tööga hõivamise eesmärgil sobivate töökohtade arvu suurendamiseks tuleb arendada ning mitmekesistada maapiirkonna ettevõtlust tervikuna. Üheks peamiseks maamajanduse arendamise võimaluseks ongi maaettevõtluse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas, kaasates seejuures ka rohkem linnadest tulevaid investeeringuid. Mittepõllumajanduslik ettevõtlus arendab ja ilmestab maapiirkonna ettevõtluse maastikku ning loob eeldused elujõulise ja konkurentsivõimelise elukeskkonna tekkeks.

Antud toetuse raames ongi olulisele kohale seatud positiivse mõju avaldamine maapiirkonna tööhõivele. Toetusega nähakse ette see, et ettevõtja peab olemasolevaid töökohti säilitama ning eelistatakse neid, kes läbi investeeringu loovad maapiirkonnas töökohti. Eelmisel programmiperioodil samalaadse meetme raames Eesti Maaülikooli poolt läbi viidud analüüsi põhjal loodi lõpetatud projektide raames 1,66 töökohta taotluse kohta. Arvestades, et eelmisel programmiperioodil kiideti mitmekesistamise meetme raames heaks 945 taotlust, siis hinnanguliselt luuakse läbi toetuse maapiirkonda 1569 uut töökohta. Arengukava sihtvaldkonnas 6A (Tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine) on eesmärgiks seatud luua toetatud projektide läbi vähemalt 225 uut töökohta 2020. aastaks. Kui arvestada eelnevaid töökohtade loomise kogemusi ja eeldada, et kõik ettevõtjad taotlevad käesoleva programmiperioodi mitmekesistamise meetmest maksimaalset toetuse summat, siis võib hinnanguliselt öelda, et käesoleva toetuse mõjul luuakse ligikaudu 630 uut töökohta.

Lisaks eelnevale avaldab toetus positiivset mõju kõigile Eesti mikroettevõtjatele, kuna toetust saavad taotlema tulla kõik nõuetele vastavad mikroettevõtjad olenemata nende tegutsemise valdkonnast ja asukohast. Oluline on ainult see, et need ettevõtjad teostaksid kavandatava investeeringu maapiirkonnas. Niiviisi on võimalik kaasata maapiirkonna arengusse rohkem linnadest tulevaid investeeringuid. Arvestades, et Eesti ettevõtlusest moodustavad 94% mikroettevõtjad, siis toetuse mõjuala on üsnagi suur. Piiravaks saab siiski meetme eelarve. Võttes aluseks maksimaalse toetuse summa, siis on mitmekesistamise meetmest võimalik toetada 380 ettevõtja investeeringuid, kes maksimaalse toetuse määra juures investeerivad maapiirkonda hinnanguliselt 142,5 miljonit eurot.

Arvestades maapiirkonna peamisi probleeme nagu põllumajanduses hõivatute arvu vähenemine, aktiivse majandustegevuse ja rahvastiku koondumine linnadesse ja suurematesse keskustesse, mis on toonud kaasa atraktiivsete töökohtade nappuse ja teenuste kättesaadavuse halvenemise

maapiirkonnas, avaldab meetme 6.4 raames antav toetus maapiirkonna arengule vastupidist mõju, proovides leevendada nimetatud tendentsidest tulenevaid negatiivseid kõrvalnähtusi. Antav toetus toetab igati arengukavas 6. prioriteedi raames sätestatud eesmärgi saavutamist, mille kohaselt maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetust rahastatakse 78% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning 22% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Arengukava meetme 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“ kogu eelarve on 57 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 44,46 miljonit eurot ja Eesti riigi osalus 12,54 miljonit eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamisele Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Siseministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu.

Eelnõu väljatöötamisse olid kaasatud PRIA, Eesti Maaülikool, Rahandusministeerium vähese tähtsusega abi andmise osas, erinevate sektorite esindusorganisatsioonid (nt Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon EVEA, MTÜ Eesti Maaturism), arengukava ettevalmistamiseks loodud maaettevõtlaste töögrupp, kuhu olid kaasatud arengukava ettevalmistava juhtkomisjoni liikmed ja sotsiaalpartnerite esindajad, ning arengukava seirekomisjon, kuhu kuuluvad lisaks temaga seotud ministeeriumite ametnikele ka valdkondade huvigruppide esindajad. Määruse eelnõus kavandatud tingimusi ja hindamiskriteeriume tutvustavad ettevalmistavad materjalid, millede kohta toimus arengukava ettevalmistava juhtkomisjoni ja seirekomisjoni raames avalik konsultatsioon, on kättesaadavad Põllumajandusministeeriumi koduleheküljelt arengukava ettevalmistava juhtkomisjoni ja seirekomisjoni istungite materjalide alt.